

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS
S P R E N D I M A S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. vasario 3 d.
Šiauliai

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėja Marytė Švažienė,
sekretoriaujant Daliai Semaškaitei,
nedalyvaujant pareiškėjui G. P.,
nedalyvaujant atsakovės Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovui,

rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo bylą pagal pareiškėjo G. P. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Šiaulių tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės žalos priteisimo.

Teismas, išnagrinėjęs pateiktą skundą,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas G. P. skunde Šiaulių apygardos administracinio teismo prašė iš atsakovės Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, priteisti 28 000 Lt neturtinei žalai atlyginti.

Skunde pareiškėjas nurodė, kad jis Šiaulių tardymo izoliatoriuje buvo laikomas apytiksliai 34 mėnesius, nuo 2010-11-20 iki 2013-09-03. Buvo laikomas kameroje Nr. 69, 22, 24, 47, 102, 2, 3, 74, 35, 89, jose buvo laikoma nuo 1 iki 10 asmenų, pažeidžiant sveikatos apsaugos ministro 1999-10-22 įsakymo Nr. 461 6.15 punktą, nustačiusį, jog vienam asmeniui laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoje turi tekti ne mažiau kaip 5 kv. m kameros ploto. Kameros plotas apytiksliai yra 20 kv. m, jose yra stalas, užimantis 1,5 kv. m, 6 gultai (dviejų aukštų), užimantys 12 kv. m ploto, sanitarinis mazgas, užimantis 2,2 kv. m ploto. Tokiose patalpose žmogus priverstas nuolat gulėti arba sėdėti, tokios gyvenimo sąlygos yra apgailėtinos ir tai yra akivaizdus baudimas kankinant. Taip pat gyvenamosiose patalpose nėra užtikrinamas natūralus apšvietimas, tai labai kenkia regėjimui, rūkantieji laikomi su nerūkančiais. Tai žemina asmens orumą ir sudaromos konfliktinės situacijos tarp įkalintų asmenų. Atvykus ar išvykstant etapu iš ŠTI, asmens ir jo daiktų apžiūra atliekama antisanitarinėmis sąlygomis (šalta, purvina), asmuo verčiamas nusirengti esant žemai oro temperatūrai, daiktai dedami į nešvarias dėžes. Taip yra išsityčiojama iš žmogaus ir jo daiktų. Neturtinę žalą grindžia tuo, jog kameros nuolat būdavo perpildytos, patalpoje tamsu, drėgna, šalta. Dėl šių neteisėtų ŠTI veiksmų patyrė neturtinę žalą – dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, dvasinius, emocinius sukrėtimus, emocinę depresiją, pažeminimą, galimybių sumažėjimą ir kt. – kurią vertina 28 000 Lt.

Atsakovė Lietuvos valstybė, atstovaujama Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atsiliepime nurodė, kad su pareiškėjo skundu nesutinka ir prašo jį atmesti kaip nepagrįstą.

Lietuvos higienos norma HN 76:1999, nustačiusi, kad kameros tipo patalpoje ploto vienam žmogui norma – ne mažiau kaip 5 kv. m (6.15 p.), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 (įsigaliojo nuo 2010 m. balandžio 11 d.) buvo pripažinta netekusi galios. Minėtu įsakymu buvo patvirtinta Lietuvos higienos norma HN 76:2010

„Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, kuri nustato tik laisvės atėmimo vietų įrengimo reikalavimus. Lietuvos higienos normai HN 76:1999 netekus galios ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriuje norma buvo nustatyta Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ (įsigaliojo nuo 2010 m. gegužės 14 d.), įsakymo Nr. V-124 1.3 punktas nustatė, kad iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009-2017 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr.1248 (Žin., 2009, Nr. 121-5216), numatytų priemonių įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m.

Kaip matyti iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Įskaitos skyriaus 2013-11-04 pažymos Nr. 69/06-4279 „Dėl G. P.“, pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių buvo etapuotas 2010-11-24 ir laikytas periodiškai iki 2013-09-05. Pareiškėjas buvo laikomas įstaigoje kameroje, kurių plotas nuo 6,45 kv. m iki 23,37 kv. m. Kameroje buvo laikoma nuo 1 iki 12 asmenų. Laikotarpiu nuo 2010-11-24 iki 2010-11-25 ir nuo 2012-05-19 iki 2012-05-21 pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 69 vienas ar su dar vienu asmeniu ir vienam asmeniui teko nuo 3,57 kv. m iki 7,14 kv. m gyvenamasis plotas, kameroje Nr. 92 laikotarpiu nuo 2010-12-09 iki 2010-12-15 – su dar 5–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,82 kv. m iki 3,76 kv. m, kameroje Nr. 89 – 2010-12-30 su dar 5–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,43 kv. m iki 2,83 kv. m, kameroje Nr. 22 periodiškai nuo 2010-12-30 iki 2011-03-29 ir nuo 2011-03-29 iki 2011-04-28 – su dar 6–11 asmenų ir vienam asmeniui teko nuo 1,44 kv. m iki 2,88 kv. m, kameroje Nr. 30 – 2011-03-29 su dar 5 asmenimis ir vienam asmeniui teko 3,89 kv. m, kameroje Nr. 24 – nuo 2011-04-28 iki 2011-05-18 su dar 3–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,69 kv. m iki 4,71 kv. m, kameroje Nr. 47 – periodiškai nuo 2011-05-18 iki 2012-02-08 ir nuo 2012-03-09 iki 2012-03-12 su dar 3–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,34 kv. m iki 4,68 kv. m, kameroje Nr. 102 – nuo 2012-02-10 iki 2012-02-27 su dar 3–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 1,26 kv. m iki 2,22 kv. m, kameroje Nr. 2 – nuo 2012-03-12 iki 2012-04-23 vienas arba su dar vienu asmeniui ir vienam asmeniui teko nuo 3,22 kv. m iki 6,45 kv. m, kameroje Nr. 74 – nuo 2012-04-25 iki 2012-05-09 su dar 1 asmeniu ir vienam asmeniui teko nuo 4,35 kv. m, kameroje Nr. 75 – nuo 2012-05-09 iki 2012-05-11 su dar 2–3 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,2 kv. m iki 2,9 kv. m, kameroje Nr. 34 – nuo 2012-05-11 iki 2012-05-19 vienas arba dar su 2 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,63 kv. m iki 7,9 kv. m, kameroje Nr. 35 – nuo 2012-05-23 iki 2012-11-09 vienas ar dar su vienu asmeniu ir vienam asmeniui teko nuo 3,74 kv. m iki 7,49 kv. m, kameroje Nr. 89 – nuo 2012-11-09 iki 2013-07-09 su dar 4–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,34 kv. m iki 3,74 kv. m, kameroje Nr. 97 – periodiškai nuo 2013-07-09 iki 2013-08-29 ir nuo 2013-09-03 iki 2013-09-05 su dar 5–7 asmenimis ir vienam asmeniu teko nuo 2,37 kv. m iki 3,16 kv. m. Kadangi kameroje esančių asmenų skaičius niekada nėra pastovus, pareiškėjui periodiškai tekdavo nuo 1,4 kv. m (kameroje Nr. 22) iki 7,9 kv. m (kameroje Nr. 34) gyvenamasis plotas, o tai leidžia daryti išvadą, jog tik tam tikrais atvejais pareiškėjui galimai teko mažesnis kalinimo kameros plotas nei nustatyta norma, o periodiškai ji netgi buvo viršijama. Atsakovas atkreipia teismo dėmesį į asmenų laikymo kardomojo kalinimo įstaigoje specifiką: toje pačioje kameroje laikomų asmenų skaičius per tą pačią parą nėra pastovus (dalis kviečiama pas ikiteisminio tyrimo pareigūnus, etapuojama į teismus, areštines, pataisos namus ir atitinkamą laiką nebūna kameroje). Kaip pažymėjo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. liepos 9 d. sprendime administracinėje byloje Nr. A-146-1527/2012, ši aplinkybė (kintantis asmenų skaičius kameroje) turi įtakos vienam asmeniui tenkančio ploto normos kameroje kaitai, nes daliai asmenų išvykus likusiems kameroje asmenims tenka daugiau kameros bendrojo ploto. Todėl net mažiausio ploto kameroje, keičiantis kalinčių asmenų skaičiui per parą, plotas, tenkantis vienam asmeniui, kinta nuo mažesnio už nustatytą iki viršijančio normą.

Pareiškėjas Šiaulių tardymo izoliatoriuje per laikotarpį nuo 2010-11-24 iki 2013-09-05 iš viso buvo laikomas 910 dienų. Pasivaikščiojimo laiku (1 val. per dieną), medicininių apžiūrų metu, prausimosi pirtyje metu asmenys nebūna gyvenamojoje kameroje. Pareiškėjo pretenzijos atsakovui

už šį laikotarpį laikytinos nepagrįstomis ir nesuteikiančiomis pagrindo Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmus pripažinti neteisėtais. Nenustačius dėl šio laikotarpio Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtų veiksmų (vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų), pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo už šį laikotarpį negali būti tenkinamas.

Pareiškėjas skunde nenurodo jokių išgyvenimų, objektyviai pagrįstų nusiskundimų, kurie leistų nustatyti buvus neigiamą poveikį, lėmusį neturtinės žalos atsiradimą. Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Socialinės rehabilitacijos 2013-10-31 pažymos Nr. 61/04-1108 matyti, jog duomenų, kad laikotarpiu nuo 2011-10-20 iki 2013-09-03 pareiškėjas būtų kreipęsis į Šiaulių tardymo izoliatoriaus direktorių su prašymais ar skundais dėl netinkamų laikymo sąlygų, nėra. Pareiškėjo nusiskundimai dėl nepatogumų, suvaržymų nesusieti su jokiais konkrečiais laike apibrėžtais galimais neteisėtais atsakovo veiksmais, be to, šių išgyvenimų kilmė negali būti sutapatinama vien tik su kalinimu įstaigoje. Esant abstrakčiam pareiškimui apie teisių pažeidimą, negalima teigti, kad asmens teisės iš tikrųjų buvo pažeistos. Kreipiantis dėl žalos atlyginimo, žalos padarymo faktą turi įrodyti žalos atlyginimo prašantis asmuo. Vien tik statistiniai duomenys apie kameroje laikytų asmenų skaičių nėra pakankamas pagrindas konstatuoti Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtus veiksmus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.271 straipsnio prasme.

Kameros Nr. 24, į kurią pareiškėjas buvo periodiškai nukreipiamas nuo 2011-04-28 iki 2011-05-18, patikrinimas buvo atliktas 2011-01-07, išvados surašytos 2011-01-13 patikrinimo akte Nr. EP-1: patalpoje ant sienų ir lubų vizualiai pelėsio nesimato, nustatyti natūralios ir dirbtinės apšvietos pažeidimai. Iš 2011-05-02 patikrinimo akto Nr. EP-144 matyti, kad kameroje Nr. 24 buvę pažeidimai pašalinti. Kameros Nr. 69, kurioje pareiškėjas periodiškai buvo laikomas nuo 2010-11-24 iki 2010-11-25 ir nuo 2012-05-19 iki 2012-05-21 Visuomenės sveikatos centro patikrinimas buvo atliktas 2011-01-07 (išvados surašytos patikrinimo akte Nr. EP-1): nustatyti dirbtinės bei natūralios apšvietos, oro temperatūros, oro santykinės drėgmės ir judėjimo pažeidimai, patalpos sienų, lubų danga atsilupusi, krentanti, vietomis iškritusios plytelės. Patikrinimo akte Nr. EPP-144, kuris buvo surašytas 2011-05-02 matyti, kad patalpoje atliktas dalinis remontas, pašalinti natūralios apšvietos, oro temperatūros ir judėjimo greičio pažeidimai. Kameros Nr. 89, kurioje pareiškėjas periodiškai buvo laikomas nuo 2012-11-09 iki 2013-07-09, Visuomenės sveikatos centro patikrinimas buvo atliktas 2013-03-14 (patikrinimo aktas Nr. EP-48). Nustatyta, kad tualetas nuo gyvenamosios patalpos atitvertas daline mūrine plokšte ir medžiaginėmis užuolaidomis, užfiksuoti keli neesminiai oro temperatūros, santykinės oro drėgmės bei dirbtinės apšvietos pažeidimai.

Šiaulių tardymo izoliatoriaus Ūkio skyriaus 2013-11-05 pažymoje Nr. 62/08-145 „Apie gyvenamųjų kamerų įrengimą“ yra nurodyta, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus korpuse gyvenamosios kameros įrengtos vadovaujantis Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. liepos 10 d. įsakymu „Dėl Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ Nr. V-176 ir Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ reikalavimais. Kameroje yra teisės aktuose nurodytas turintis būti inventorių. Lietuvos Respublikos higienos normos HN 76:2010 58 punktas reglamentuoja, kad laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys privalo nuolat rūpintis švaros bei tvarkos palaikymu gyvenamosiose patalpose. Teisės aktuose imperatyviai nustatyta pareiga patiems kameroje esantiems asmenims rūpintis švara ir tvarka patalpoje. Kamerų būklė priklauso pirmiausia nuo pačių jose laikomų asmenų elgesio: nesuinteresuoti palaikyti švarą ir tvarką ar tausoti įstaigos patalpas asmenys niokoja įstaigos turtą, blogina patalpų būklę. Atsakovas negali būti atsakingas už tai, jog įstaigoje kalinami asmenys nevykdo ar netinkamai vykdo jiems nustatytas pareigas, susijusias su laikymo sąlygomis kameroje. Atsakovas niekaip neišskyrė pareiškėjo iš kitų įstaigoje laikomų asmenų ir jam tyčia nesudarė blogesnių laikymo sąlygų ir netaikė kokių nors įstatymo nenumatytų apribojimų.

Pareiškėjas nurodo, kad atvykstant ar išvykstant etapu iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus asmens krata ir daiktų apžiūra atliekama antisanitarinėmis sąlygomis, asmuo esant žemai oro temperatūrai verčiamas nusirengti. Suimtojo arba nuteistojo krata – tai jo drabužių, avalynės, turimų su savimi daiktų bei kūno apieškojimas siekiant surasti daiktus, kuriuos jam turėti draudžiama, kuri

skirstoma į visą (išrengiant) ir dalinę (neišrengiant) (Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2005 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 4/07-130 patvirtintos Laisvės atėmimo vietų apsaugos ir priežiūros instrukcijos 143, 144 p.). Pagal instrukcijos 145 punktą, suimtiesiems ir nuteistiesiems visa krata privalomai atliekama atvykus į laisvės atėmimo vietą, taip pat išvykstant iš jos. Atvykstantiems ir išvykstantiems suimtiesiems ir nuteistiesiems visa asmens krata įstaigoje atliekama administracinės teritorijos pastato rūsyje esančioje apžiūros ir daiktų patikrinimo patalpoje. Laisvės atėmimo vietų įrengimo ir priežiūros sveikatos saugos reikalavimus nustato Lietuvos Respublikos higienos norma HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241. Higienos normos 26 punktas reglamentuoja, kad gyvenamųjų ir bendrosios paskirties patalpų oro temperatūra šiltuoju metų periodu turi būti 18-28° C, šaltuoju periodu – 18-22° C. Apžiūros ir daiktų patikrinimo patalpoje 2013-02-07 buvo atliktas Šiaulių visuomenės sveikatos centro patikrinimas, kurio išvados išdėstytos 2013-02-08 patikrinimo akte Nr. EP-6. Iš patikrinimo akto matyti, kad ankstyvą žiemos rytą oro temperatūra tebuvo kiek mažesnė, nei nustatyta higienos normoje, o bylos medžiaga (Šiaulių tardymo izoliatoriaus Įskaitos skyriaus 2013-11-04 pažyma Nr. 69/06-4279 „Dėl G. P.“) rodo, kad temperatūros duomenų užfiksavimo dieną pareiškėjas tikrintoje patalpoje apskritai nebuvo. Be to, mikroklimato parametrams yra būdingas momentiškas, todėl konkrečių rodiklių nustatymas patikrinimo metu nesudaro prielaidų teigti, jog tokie patys rodikliai vyravo pareiškėjo buvimo patalpoje momentais. Atsakovas taip pat pažymi, kad administracinio pastato patalpos vėdinamos natūraliu būdu per langus bei duris, todėl išmatuota oro temperatūra neparodo tikslios jutiminės temperatūros patalpoje. 18-22° C temperatūra laikoma optimaliam protiniam darbui, todėl 2,4° žemesnė temperatūra operatyviai vykdomos visos asmens kratos metu (išsirengęs iki apatinių rūbų asmuo būna 1-2 minutes, t.y., kol nusirengia, rūbai patikrinami rentgeno aparatu ir asmuo apsirengia) neturėtų būti pripažįstama galinčia sukelti neigiamus išgyvenimus. Pareiškėjo teiginiai dėl oro temperatūros apžiūros ir daiktų patikrinimo patalpoje yra abstraktūs, netikslūs ir nepagrįsti objektyviais įrodymais, dėstomi remiantis subjektyviais pojūčiais, todėl jų teisingumo nėra galimybės įvertinti.

Tabako kontrolės įstatymo 3 straipsnis nustato, kad vienas iš valstybės tabako kontrolės politikos principų yra ginti žmogaus teises į aplinką be tabako dūmų, o 19 straipsnio 1 dalies 3 punktas numato, kad Lietuvos Respublikoje rūkyti (vartoti tabako gaminius) draudžiama bendrose gyvenamosiose, kitose bendro naudojimo patalpose, kuriose nerūkantieji gali būti priversti kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru. Sveikatos apsaugos ministro 2010-03-30 įsakymu Nr. V-241 patvirtintos higienos normos Nr. HN76-2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 6 punkte nustatyta, kad laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims turi būti sudaroma saugi sveikatai gyvenamoji aplinka. Laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims draudžiama rūkyti laisvės atėmimo vietų gyvenamosiose, kitose bendro naudojimo patalpose, jeigu nerūkantieji būtų priversti kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru (14 p.). Iki šios higienos normos įsigaliojimo draudimai, susiję su rūkymu laisvės atėmimo vietose, teisės aktuose, reglamentuojančiuose sveikatos saugos reikalavimus laisvės atėmimo vietose, įtvirtinti nebuvo.

Nei Bausmių vykdymo kodekso, nei Suėmimo vykdymo įstatymo nuostatos, reglamentuojančios suimtųjų ir nuteistųjų izoliavimą, nereglamentuoja, kad nerūkantys asmenys turi būti izoliuoti laikomi nuo rūkančių asmenų. Įstaigoje nėra priimta teisės aktų, susijusių su Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 3 punkto įgyvendinimu. Nuo 2010 metų Šiaulių tardymo izoliatoriuje, įgyvendinant Tabako kontrolės įstatymo ir higienos normos HN76-2010 nuostatas, taikoma praktika, kuomet pirmą kartą į įstaigą atvykę asmenys jų raštišku pareiškimu yra paskiriami į dviejų tipų kameras – rūkančiųjų ir nerūkantiųjų. Šiaulių tardymo izoliatoriaus atsakingi pareigūnai išsiaiškina naujai į tardymo izoliatorių atvykusio asmens žalingus įpročius (asmuo raštu nurodo, jei pageidauja būti paskirtas į rūkančiųjų kamerą) ir vadovaudamiesi gauta informacija sprendžia suimtojo (nuteistojo) paskyrimo į gyvenamąją vietą klausimą. 2010-11-24 buvo gautas G. P. prašymas Nr. 72/044854, kad jis būtų perkeltas į kameras, kuriose yra laikomi rūkantys asmenys, kadangi jis pats yra rūkantis. Pakitus suimtojo (nuteistojo)

įpročiams, jis rašytiniu prašymu administracijai perkeliamas į rūkančiųjų/nerūkančiųjų gyvenamąją patalpą. Jokių prašymų ar skundų dėl laikymo tarp rūkančių asmenų pareiškėjas, vėlesniais laikotarpiais periodiškai atvykdamas į Šiaulių tardymo izoliatorių, įstaigai nėra pateikęs.

Remiantis aukščiau paminėtomis aplinkybėmis bei tuo, kad įstaiga pagal galimybes siekė įgyvendinti galiojančius teisės aktus ir nebuvo neigiamo veikimo, nukreipto išimtinai prieš pareiškėją, nustačius, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą, būtų pagrindas nepriteisti pareiškėjui neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jo teisės į teisės aktuose nustatytas kalinimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jo teisių pažeidimą.

Pareiškėjo G. P. skundas tenkintinas iš dalies.

Pareiškėjas nagrinėjamą administracinį ginčą iškėlė dėl neturtinės žalos atlyginimo, kurią kildina iš to, kad Šiaulių tardymo izoliatoriuje jam nebuvo užtikrinta minimali gyvenamojo ploto norma, buvo laikomas kameroje, neatitinkančiose higienos normų.

Teismas pažymi, kad valstybės ir savivaldybės pareiga atlyginti žalą (viešoji civilinė atsakomybė), pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir LR [CK](#)) 6.271 straipsnio nuostatas, kyla dėl valstybės ir savivaldybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, nepriklausomai nuo konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Civilinei atsakomybei atsirasti paprastai yra būtinos keturios sąlygos: 1) neteisėti veiksmai (LR [CK](#) 6.246 straipsnis); 2) priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir žalos (LR [CK](#) 6.247 straipsnis); 3) teisės pažeidėjo kaltė (LR [CK](#) 6.248 straipsnis); 4) teisės pažeidimu padaryta žala (LR [CK](#) 6.249 straipsnis), tačiau LR [CK](#) 6.271 straipsnyje numatyta viešoji atsakomybė atsiranda esant trimis sąlygoms: neteisėtiems veiksams ar neveikimui, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos. Vadinasi, reikalavimas dėl žalos atlyginimo (tiek turtinės, tiek ir neturtinės) gali būti patenkinamas nustačius visumą viešosios civilinės atsakomybės sąlygų: pareiškėjo nurodytos valdžios institucijos (nagrinėjamu atveju Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus) neteisėtus veiksmus, žalos pareiškėjui padarymo faktą ir priežastinį ryšį tarp valdžios institucijos neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos. Nenustačius bent vienos iš minimų viešosios civilinės atsakomybės sąlygų, valstybei ar savivaldybei, pagal LR [CK](#) 6.271 straipsnį, nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą.

LR civilinio kodekso 6.250 straipsnio 1 dalis apibrėžia, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinta pinigais. LR [CK 6.250 straipsnio](#) taikymo teisminėje praktikoje ne kartą buvo išaiškinta, kad neturtinė žala pripažintinas ne bet koks valdžios institucijų neteisėtais veiksmais (neveikimu) asmeniui, kuris kreipėsi teisminės gynybos, padarytas neigiamas poveikis, kad neturtinė žala gali būti konstatuojama tik tada, kai nustatoma, kad poveikis buvo pakankamai intensyvus, o ne mažareikšmis ir smulkmeniškasis, kai nustatoma, kad asmuo tikrai patyrė dvasinius išgyvenimus, realiai pajautė emocinę depresiją, pažeminimai buvo apčiuopiami, reputacijos pablogėjimas juntamas ir ši dvasinė skriauda, pasireiškusi vienu arba keletu iš išvardintų elementų, nebuvo vienkartinio pobūdžio ar momentinė. Asmens patirtų dvasinių ir fizinių kančių (LR [CK 6.250 str.](#) prasme), jei jos realiai patiriamos, poveikis asmens fizinei ir psichinei sveikatai yra skaudžiausias ir labiausiai juntamas tuo laiku, kai asmenį veikia šias kančias sukeltantys neteisėti aktai (pagal LR [CK 6.271 str.](#)).

Veiksmų neteisėtumo pagal [CK](#) 6.271 straipsnį konstatavimui reikia nustatyti, kad valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo (pagal [CK](#) 6.271 straipsnį), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti, kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmens, teigiančio, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą, atžvilgiu, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų. Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarime, be kita ko, konstatavo, kad

asmeniui teisė į žalą, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir kad žala asmeniui atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų.

Teismas pažymi, kad ABTĮ 5 straipsnio 1 dalis reglamentuoja, jog kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė ar įstatymų saugomas interesas. Tačiau asmens pažeista teisė teismo gali būti apginta tuo atveju, jei jis konkrečiai įvardija neteisėtus valdžios institucijos veiksmus (neveikimą) ir savo reikalavimą pagrindžia atitinkamais argumentais bei įrodymais. Reiškiant reikalavimą dėl žalos atlyginimo nepakanka deklaratyviai ar abstrakčiai išvardyti galimai neteisėtas veikas, nes turi būti nurodyta, kokiais konkrečiais ir kada būtent atliktais neteisėtais valdžios institucijos veiksmais (neveikimu) buvo pažeistos asmens teisės ar teisėti interesai, kokio teisės akto reikalavimų nevykdė atitinkamas viešojo administravimo subjektas, ar neveikė taip, kaip turėjo veikti pagal atitinkamas teisės normas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. liepos 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1527/2012).

Kalėjimų departamento direktoriaus 2010-05-11 įsakymas Nr. V-124 nustato, kad suimtiesiems bei nuteistiesiems, laikomiems Šiaulių tardymo izoliatoriuje, turi tekti ne mažiau nei 3,6 m² gyvenamojo ploto. Teisinis reglamentavimas nenustato tam tikrų baldų ar įrenginių užimamo ploto įtakos skaičiuojant kameros plotą, taigi darytina išvada, kad skaičiuojant vienam asmeniui tenkantį kameros plotą visas kameros plotas dalijamas iš kameroje laikomų asmenų skaičiaus.

Šiaulių tardymo izoliatoriaus Įskaitos skyriaus 2013-11-04 pažymoje Nr. 69/06-4279 (b. l. 10-11) nurodyta, kad pareiškėjas įstaigoje tam tikrais laikotarpiais buvo kalinamas nuo 2010-11-24 iki 2013-09-05. Pareiškėjas buvo laikomas įstaigoje kameroje, kurių plotas nuo 6,45 kv. m iki 23,37 kv. m. Kameroje buvo laikoma nuo 1 iki 12 asmenų. Laikotarpiu nuo 2010-11-24 iki 2010-11-25 ir nuo 2012-05-19 iki 2012-05-21 pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 69 vienas ar su dar vienu asmeniu ir vienam asmeniui teko nuo 3,57 kv. m iki 7,14 kv. m gyvenamasis plotas, kameroje Nr. 92 – laikotarpiu nuo 2010-12-09 iki 2010-12-15 su dar 5–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,82 kv. m iki 3,76 kv. m, kameroje Nr. 89 – 2010-12-30 su dar 5–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,43 kv. m iki 2,83 kv. m, kameroje Nr. 22 – periodiškai nuo 2010-12-30 iki 2011-03-29 ir nuo 2011-03-29 iki 2011-04-28 su dar 6–11 asmenų ir vienam asmeniui teko nuo 1,44 kv. m iki 2,88 kv. m, kameroje Nr. 30 – 2011-03-29 su dar 5 asmenimis ir vienam asmeniui teko 3,89 kv. m, kameroje Nr. 24 – nuo 2011-04-28 iki 2011-05-18 su dar 3–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,69 kv. m iki 4,71 kv. m, kameroje Nr. 47 – periodiškai nuo 2011-05-18 iki 2012-02-08 ir nuo 2012-03-09 iki 2012-03-12 su dar 3–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,34 kv. m iki 4,68 kv. m, kameroje Nr. 102 – nuo 2012-02-10 iki 2012-02-27 su dar 3–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 1,26 kv. m iki 2,22 kv. m, kameroje Nr. 2 – nuo 2012-03-12 iki 2012-04-23 vienas arba su dar vienu asmeniui ir vienam asmeniui teko nuo 3,22 kv. m iki 6,45 kv. m, kameroje Nr. 74 – nuo 2012-04-25 iki 2012-05-09 su dar 1 asmeniu ir vienam asmeniui teko nuo 4,35 kv. m, kameroje Nr. 75 – nuo 2012-05-09 iki 2012-05-11 su dar 2–3 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,2 kv. m iki 2,9 kv. m, kameroje Nr. 34 – nuo 2012-05-11 iki 2012-05-19 vienas arba dar su 2 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,63 kv. m iki 7,9 kv. m, kameroje Nr. 35 – nuo 2012-05-23 iki 2012-11-09 vienas ar dar su vienu asmeniu ir vienam asmeniui teko nuo 3,74 kv. m iki 7,49 kv. m, kameroje Nr. 89 – nuo 2012-11-09 iki 2013-07-09 su dar 4–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,34 kv. m iki 3,74 kv. m, kameroje Nr. 97 – periodiškai nuo 2013-07-09 iki 2013-08-29 ir nuo 2013-09-03 iki 2013-09-05 su dar 5–7 asmenimis ir vienam asmeniu teko nuo 2,37 kv. m iki 3,16 kv. m.

Iš viso pareiškėjas per laikotarpį nuo 2010-11-14 iki 2013-09-05 Šiaulių TI buvo kalinamas 910 dienų. Kadangi kameroje esančių asmenų skaičius niekada nėra pastovus, pareiškėjui periodiškai tekdavo nuo 1,4 kv. m (kameroje Nr. 22) iki 7,9 kv. m (kameroje Nr. 34) gyvenamasis plotas. Atsižvelgiant į Šiaulių tardymo izoliatoriaus specifiką, kad toje pačioje kameroje laikomų asmenų skaičius per tą pačią parą nėra stabilus (dalis kviečiama ikiteisminio tyrimo veiksmais atlikti, dalis etapuojama ir nebūna kameroje), dalis laiko per kalinimo laikotarpį

(1 val. per dieną) skirta pasivaikščiavimui gryname ore, tuo metu kalinamieji irgi nebuvo kameroje, konstatuotina, kad laikotarpiai, kai kameros buvo perpildytos, yra dar mažesni, nors jų tiksliai nustatyti teismas negali, nes atsakovas negali pateikti tokių išsamių duomenų dėl didelio nuteistųjų skaičiaus kitimo kiekvieną dieną.

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad jis buvo kalinamas kameroje, neatitinkančiose higienos reikalavimų, t. y. kameroje šalta, drėgna, nėra užtikrinamas natūralus apšvietimas, kratos kameroje taip pat šalta, purvina, daiktai dedami į nešvarias dėžes.

Byloje nustatyta, kad kameros Nr. 24, į kurią pareiškėjas buvo periodiškai nukreipiamas nuo 2011-04-28 iki 2011-05-18, patikrinimas buvo atliktas 2011-01-07, išvados surašytos 2011-01-13 patikrinimo akte Nr. EP-1: patalpoje ant sienų ir lubų vizualiai pelėsio nesimato, nustatyti natūralios ir dirbtinės apšvietos pažeidimai. Iš 2011-05-02 patikrinimo akto Nr. EP-144 matyti, kad kameroje Nr. 24 buvę pažeidimai pašalinti. Kameros Nr. 69, kurioje pareiškėjas periodiškai buvo laikomas nuo 2010-11-24 iki 2010-11-25 ir nuo 2012-05-19 iki 2012-05-21, Visuomenės sveikatos centro patikrinimas buvo atliktas 2011-01-07 (išvados surašytos patikrinimo akte Nr. EP-1): nustatyti dirbtinės bei natūralios apšvietos, oro temperatūros, oro santykinės drėgmės ir judėjimo pažeidimai, patalpos sienų, lubų danga atsilupusi, krentanti, vietomis iškritusios plytelės. Patikrinimo akte Nr. EPP-144, kuris buvo surašytas 2011-05-02, matyti, kad patalpoje atliktas dalinis remontas, pašalinti natūralios apšvietos, oro temperatūros ir judėjimo greičio pažeidimai. Kameros Nr. 89, kurioje pareiškėjas periodiškai buvo laikomas nuo 2012-11-09 iki 2013-07-09, Visuomenės sveikatos centro patikrinimas buvo atliktas 2013-03-14 (patikrinimo aktas Nr. EP-48). Nustatyta, kad tualetas nuo gyvenamosios patalpos atitvertas daline mūrine plokšte ir medžiaginėmis užuolaidomis, užfiksuoti keli neesminiai oro temperatūros, santykinės oro drėgmės bei dirbtinės apšvietos pažeidimai.

Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas bausmės humanizmo principas, be kita ko, reiškiantis, kad vykdant bausmę, nesiekama žmogaus kankinti, žiauriai su juo elgtis arba žeminti jo orumą. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 6 punkte numatyta, kad laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims turi būti sudaroma saugi sveikatai gyvenamoji aplinka. Konstatuotina, kad vadovaujantis minėtais teisės aktais, pataisos įstaigų administracijų pareiga – užtikrinti, kad asmenys jose būtų laikomi sveikatai nekenksmingomis sąlygomis.

Pareiškėjas teismui taip pat nurodė, kad Šiaulių tardymo izoliatoriuje rūkantieji ir nerūkantieji asmenys laikomi vienoje kameroje. Kaip nurodė atsakovė, nuo 2010 metų Šiaulių tardymo izoliatoriuje, įgyvendinant Tabako kontrolės įstatymo ir higienos normos HN76-2010 nuostatas, taikoma praktika, kuomet pirmą kartą į įstaigą atvykę asmenys jų raštišku pareiškimu yra paskiriami į dviejų tipų kameras – rūkančiųjų ir nerūkančiųjų. Be to, byloje pateiktas pareiškėjo 2010-11-24 prašymas (b. l. 61) paskirti jį į kamerą, kurioje laikomi rūkantys asmenys, kadangi jis pats yra rūkantis. Todėl pareiškėjo argumentas, kad jo teisės pažeistos dėl laikymo kameroje su rūkančiais asmenimis, atmestinas kaip nepagrįstas.

Kadangi pareiškėjas neturtinę žalą kildina iš netinkamų laikymo sąlygų Šiaulių tardymo izoliatoriuje, aktualus yra Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 3 straipsnis, kuriuo nustatoma, kad niekas negali būti kankinamas, patirti nežmoniška ar žeminanti jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) savo jurisprudencijoje ne kartą yra išaiškinęs, kad Konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukeltų šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr. pvz., EŽTT 2000 m. spalio 26 d. sprendimą byloje Kudła prieš Lenkiją, 30210/96, 2001 m. liepos 24 d.

sprendimą Valašinas prieš Lietuvą, 44558/98). Pagal EŽTT suformuotą praktiką tam, kad netinkamas elgesys patektų į Konvencijos 3 straipsnio reguliavimo sritį, jis turi pasiekti minimalų žiaurumo lygį. Šio minimalaus žiaurumo lygio vertinimas yra reliatyvus; jis priklauso nuo visų bylos aplinkybių, tokių kaip elgesio trukmė, jo fizinis ir psichinis poveikis ir tam tikrais atvejais nukentėjusiojo lytis, amžius bei jo sveikatos būklė. Be to, sprendžiamas, ar elgesys pagal Konvencijos 3 straipsnį yra žeminantis orumą, teismas atsižvelgia į tai, ar jo tikslas yra pažeminti asmenį ir ar tai neigiamai paveikė asmenį su Konvencijos 3 straipsniu nesuderinamu būdu (žr., pvz., EŽTT 2001 m. balandžio 21 d. sprendimą byloje Peers prieš Graikiją, 28524/95).

Remiantis EŽTT praktika, vien tik mažesnio ploto suteikimas ne visada savaime suponuoja išvadą, jog buvo pažeistas Konvencijos 3 straipsnis. Pavyzdžiui, minėtoje Valašinas prieš Lietuvą byloje EŽTT, įvertinęs bendrąsias kalinimo pagal įprastinį režimą sąlygas, konstatavo, kad santykinai mažą plotą, tekusį vienam asmeniui, kompensavo absoliučiais skaičiais vertinti nemaži miegamųjų išmatavimai, kuriuose netrūko nei šviesos, nei oro, bei suteikta judėjimo laisvė. Byloje nustatytų aplinkybių visuma nesuteikia pagrindo konstatuoti, kad pareiškėjas jo nurodytu laikotarpiu atliko bausmę žmogaus orumą žeminančiomis, t. y. pažeidžiančiomis Konvencijos 3 straipsnį, sąlygomis. Byloje nėra duomenų, kad Šiaulių tardymo izoliatoriuje pareiškėjas buvo kaip nors išskirtas iš kitų nuteistųjų ir jam koku nors būdu bloginamos bausmės atlikimo sąlygos.

Nors nagrinėjamu atveju Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas pareiškėjo atžvilgiu nenustatytas, tačiau nustatyta, kad valstybė pagal nacionalinę teisę neužtikrino pareiškėjui laisvės atėmimo bausmės atlikimo įstaigoje minimalios gyvenamojo ploto normos bei higienos normas atitinkančių gyvenimo sąlygų, t. y. [CK 6.271 straipsnio](#) prasme neveikė taip, kaip to reikalavo teisės aktai, ir dėl to yra pagrindas konstatuoti, kad pareiškėjui kilo atitinkamos pasekmės. Atsižvelgiant į pareiškėjo skundo pagrindą ir dalyką bei į nustatytas aplinkybes dėl netinkamų pareiškėjo bausmės atlikimo sąlygų, įvertinus pažeidimų trukmę ir mastą, galima teigti, kad pareiškėjas galėjo patirti papildomų neigiamų dvasinių išgyvenimų ir fizinių nepatogumų, papildomą diskomfortą, teisės aktais garantuotos minimalios gyvenimo kokybės pablogėjimą, kurių jis nebūtų patyręs, jei jis būtų buvęs laikomas teisės aktų nustatytais sąlygomis.

Kaip minėta, ta aplinkybė, jog asmuo tam tikrą laiką buvo laikomas nepriimtinais sąlygomis, nesilaikant teisės aktų reikalavimų, administracinių teismų praktikoje pripažįstama pagrindu atlyginti neturtinę žalą. Remiantis [CK 6.271 straipsnio](#) 1 dalimi, žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracijos kaltė nesudaro būtinos valstybės atsakomybės sąlygos ir neatleidžia valstybės nuo atsakomybės dėl neturtinės žalos atlyginimo pareiškėjui. Teismas atsižvelgia į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nustatytą taisyklę, kad asmuo, kuris yra kalinamas nepriimtinais sąlygomis, patiria neturtinę žalą, kaip ji yra apibrėžta [CK 6.250 straipsnio](#) 1 dalyje (pvz., administracinės bylos Nr. A143-1966/2008, A502-734/2009). Ši aplinkybė taip pat konstatuota ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje (žr. pvz., 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje Savenkovas prieš Lietuvą, 871/02). Nors nagrinėjamu atveju Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas pareiškėjo atžvilgiu nenustatytas, tačiau nustatyta, kad valstybė pagal nacionalinę teisę neužtikrino pareiškėjui laisvės atėmimo bausmės atlikimo įstaigoje minimalios gyvenamojo ploto, t. y. [CK 6.271 straipsnio](#) prasme neveikė taip, kaip to reikalavo teisės aktai, ir dėl to yra pagrindas konstatuoti, kad pareiškėjui kilo atitinkamos pasekmės.

Dėl pareiškėjui už neigiamus išgyvenimus priteistinos sumos pažymėtina, jog asmens teisė į neturtinės žalos atlyginimą yra garantuota Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje ir ji turi būti įgyvendinama įstatymų nustatyta tvarka, nepažeidžiant bendrųjų teisinės valstybės principų, *inter alia* – teisingumo principo. Teisingas žalos atlyginimas reiškia ir tai, kad sprendžiant ginčus dėl žalos atlyginimo teismo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis. Teismo pareiga yra nustatyti teisingą kompensaciją už patirtus neturtinio pobūdžio išgyvenimus, praradimus, parenkant tokią piniginę satisfakciją, kuri kiek galima teisingiau kompensuotų nukentėjusiojo neturtinėms vertybėms padarytą žalą. Kita vertus, pastebėtina, jog Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas

Konvencijoje įtvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą skriaudą (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2000 m. spalio 10 d. sprendimas byloje Daktaras prieš Lietuvą, pareiškimo Nr. 42095/98, 2006 m. spalio 10 d. sprendimas byloje L. L. prieš Prancūziją, pareiškimo Nr. 7508/02). Taigi teisės pažeidimo pripažinimas bylose, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimas byloje M. prieš Lietuvą). Analogiška praktika nuosekliai formuojama ir Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme (2007 m. liepos 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A2-718/2007, 2012 m. sausio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A756-143/2012 ir kt.).

Sprendžiant dėl pareiškėjui priteistinos sumos neturtinei žalai atlyginti taip pat atsižvelgtina į tai, kad byloje nenustatyta, jog Šiaulių TI administracija kuriuo nors pareiškėjo kalnimo laikotarpiu išskyrė jį iš kitų kalinamųjų ir dirbtinai sudarė jam ankštas kalnimo sąlygas ar kitaip blogino jo kalnimo sąlygas, nėra nustatyta, kad Šiaulių TI netinkamo kalnimo sąlygos (apgyvendinimas perpildytose kamerose) iš esmės pakenkė pareiškėjo sveikatai (byloje nepateikta jokių duomenų, jų pareiškėjas nenurodė ir skunde, kad pareiškėjo patirti nepatogumai bei dvasinės kančios turėjo poveikį sveikatai). Todėl teismo vertinimu, įvertinus tai, kad pareiškėjui tam tikrą laiką nebuvo užtikrintas teisės aktuose nustatytas minimalus gyvenamasis plotas, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką šios kategorijos bylose, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijus, pareiškėjui priteistinas 800 Lt neturtinės žalos atlyginimas.

Teismas, remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis ABTĮ 85–87str., 88 str. 1 d. 5 p.,

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo G. P. skundą tenkinti iš dalies.

Priteisti G. P. iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 800 (aštuoni šimtai) Lt neturtinei žalai atlyginti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai arba per šį teismą.

Teisėja

Marytė Švažienė